

NICOLAI EPISCOPI FIRMANI
ORATIO IN FUNERE BESSARIONIS.

Am 3. Dezember 1472 fanden für Bessarion in dessen Titelkirche von Dodici Apostoli die feierlichen Exequien statt, zu denen auch Sixtus IV erschienen war, und bei denen Niccolò Capranica, Bischof von Fermo, die Trauerrede hielt. Gegenüber der Oratio funebris des Michael Apostolios,¹ die nur geschrieben, aber nicht gehalten worden ist, wie gegenüber dem wohl inhaltreichen Panegyrikus Platinas² hat Capranicas Rede den Vorzug unmittelbarer Frische. Sie enthält auch wichtige biographische Angaben.

Die Trauerrede ist in folgenden Handschriften überliefert:

- a) Vat. lat. 3920 fol. 41—47 = B
- b) Vat. lat. 5219 fol. 115—118 = C
- c) Ottobon. lat. 2521 fol. 62—70 = O
- d) Cod. Mon. lat. 443 fol. 99—107^v = M

B stellt wohl die ursprünglichste Textgestalt dar. **C** und **O** stammen vielleicht aus **B**. **M** zeigt Verkürzungen und nachträgliche stilistische Änderungen.

Zwei alte Drucke: Oratio habita in funere Reverendissimi Cardinalis Graeci, sine loco et anno, 6 fol. 4° und Fr. B. Malvasia Compendio storico della basilica de' XII apostoli di Roma. Roma 1655, p. 255 (in der Vaticana und im Britischen Museum) sind so selten wie die Handschriften.

¹ Migne, PG. 161, CXXVII—CXL.

² Migne, PG. 161, CIII—CXVI.

Per Nicolaum Episcopum Firmanum.

Deum optimum maximum imprimis et sanctissimos apostolos, in 1.
 quorum templo funebria haec sacra celebrantur, oro supplex atque
 5 precor, beatissime pater, articulo temporis, quo mihi dicendum est
 de obitu Bessarionis, cardinalis Nicaeni, apostolici legati, viri omni
 laudis genere cumulatissimi atque de me optime meriti, animi mei
 maerorem tristitiamque levent, suspiria tollant, comprimant lacrimas
 atque singultas, ut ex me, quantum pro ingenii parvitate licuerit,
 10 omnes plane cognoscere possint, quantam iacturam, quantum vulnus
 non modo Graecorum, si quae supersint reliquiae, sed Romana urbs et
 curia, apostolica sedes, catholica fides, christiana denique religio et
 respublica susceperit. Coactus vero temporis angustia non sequar
 oratoris officium, sed epitomen scribentis Laconum more, permulta
 15 pro paucis imitatus eos, qui magnum atque immensum orbem brevi
 admodum tabella depingunt. Nam si voluero, non dicam exornare, quod
 oratoris esset proprium, sed recensere singulas Nicaeni virtutes, pruden-
 tiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem, doctrinam, eloquentiam
 et reliquas animi et corporis praestantissimas dotes, et dies me desereret,
 20 et in medio orationis cursu ipse deficerem. Tantus enim tamque
 late patens campus ad dicendum sese offerret, ut ab re caligantibus
 oculis cum Vergilii Palinuro exclamare compellerer: »Caelum undique M 99^v
 et undique pontus.« Qua propter, beatissime pater, extemporanea paene
 et tumultuaria dictione, quam brevissime potero, absolvam Bessarionis
 25 initia et laboriosissimum vitae cursum, gallicae deinde legationis pariter
 et ipsius vitae finem praeclarum illum quidem et sibi merito optandum, B 41^v
 nobis vero, qui talem ac tantum patrem amisimus, luctuosum atque
 funestum. Quas ob res, praestantissimi patres et domini, vos et ceteros
 omnes oratos obsecratosque velim, ut hominem in Latio natum, Romanae
 30 ecclesiae lacte nutritum atque educatum, vestris etiam beneficiis auctum
 et proinde vobis deditissimum obsequentissimumque, de vestra praeser-

6 omni B omnis O | 14 permulta B quam multa M | 16 dicam M dicta B |
 22 undique] M om. | 26 praeclarum B gloriosum M | 27 amisimus B ammisimus O

22 Verg. Aen. III 672.

tim laude loquentem — nihil enim a Nicaeno alienum habetis — aequis animis et patienter audire velitis. Teque imprimis appello, Sixte, pontifex maxime, pro tua singulari erga omnes benignitate atque mansuetudine, praecipuaque in Nicaenum pietate, qua hodierna die praeter summorum pontificum morem funeralibus his et interesse et 5 praeesse voluisti, et ratione quadam. Tuus enim, tuus inquam et apostolicae sedis legatus Bessario, cardinalis Nicaenus, mortem obiit. Exstinctus est Constantinopolitanus patriarcha, Sabinus episcopus, sacri senatus tui atque collegii princeps, honor, gloria, splendor, de quo cum bona venia vestra et gratia dicere iam aggredior. 10

2. Bessario nobili et antiqua Graecia ortus oriundusque fuit. Siquidem M 100 eius patria est Trapezus, Sinopensium colcna. Sinopem vero condidere Milesii, Miletum Athenienses. Ex his parentibus, avis, abavis maioribusque nobilitatem referens ubertatem atque redundantiam Asiani ingenii Attica moderatione temperavit. Nam Diogenem, Deiphilum 15 poëtam, Thaletem, Hecataeum historicum, Aeschinem rhetorem, eum dico, qui in Pompeium Magnum invectus est, ad Socratis, Platonis et aliorum Atticorum frugalitatem imitando traduxit. Hic cum primum B 42 excessit e pueris, Byzantium ad capiendum ingenii suapte natura optimi atque acerrimi cultum a parentibus mittitur. Ubi grammatica 20 et poëtica quam celerrime imbutus, ne a rerum divinarum contemplatione, ad quam rota vitae ferebatur, humanarum cura aliqua abduceretur, Basilii religione, quae praecipua et unica apud Graecos habetur, initiandum se tradidit Dositheo archiepiscopo Doriensi, viro optimo atque doctissimo, ducem sibi eum et praeceptorem eligens et admirandum 25 proponens. Sed Dositheus adolescentis ingenium ad occultarum et admirabilium rerum investigationes natum perspiciens eum emittit ad archiepiscopum Sylimbriensem, quem pro excellenti doctrina, sapientia et morum gravitate atque sanctimonia universa Graecia admirabatur et patrem appellabat. Huius nomen Bessario ad vitae extre- 30 mum singulari observantia est persecutus, quia ab eo non solum litterarum et philosophiae cognitionem, sed instituta vitae et bonos quoque mores accepisset. Demum, ne quid tanto ac tali ingenio M 100^v deesset, Sylimbriensis consilio Plethone, quem Gemistum vocant et omnes vel alterum Platonem iudicabant, in Peloponneso, quo doctrinae 35 causa se contulerat, praeceptore usus omnibus liberalibus artibus iterum non modo percursis, sed diligenter exacteque expensis extremam, ut sic dicam, manum imponit et praecipue mathematicis eruditur, quibus

1 alienum B seiunctum M | 2 Sixte] Xyste O | 6 ratione quadam B merito quidem M | 7 Bessarion M | 14 atque redundantiam] redundantiamque M | 16 rhetorem] retorem C | 18 Atticorum B ethicorum M | 21 divinarum M *trp. post* contemplatione | 23 praecipua *scripsi* quae praecipue B ut praecipue M | et unica] M *om.* | 27 perspiciens] prospiciens M | 31 quia] quod M | 35 Platonem] Platone M

tanto studio incubuit, ut, cum noctes atque dies Ioannem Alexandrinum in Ptolemaeum transcribit, eum contraxerit morbum, quo per omnem vitam maximis doloribus et periculis laboravit.

Sic igitur Bessario noster de manu, ut aiunt, in manum missus, 3.
 5 doctissimus atque eloquentissimus evasit. Et iam volitare per ora virum doctrinae et virtutum suarum prope divinarum fama coeperat, iam admirationi apud Graecos nomen eius erat et summa auctoritas. Qua moti B 42^v
 clarissimi fratres, quorum unus Byzantii imperator erat, alter Peloponnesum regebat, nascentes inter se discordias eo interprete et medio
 10 composuerunt. Eodem etiam suatore Trapezuntinus et Byzantinus imperatores animos, opes, arma coniungunt adversus imminentem Turcorum impetum. Contendere videbantur hi principes in Bessarione ornando atque augendo. Nam Byzantinus Basilii monasterium famae celeberrimae gubernandum et cotidianis lectionibus erudiendum ei tradi-
 15 dit. Peloponnesii opera Nicaenus archiepiscopus deligitur, quam appellationem in cognomen versam perpetuo tenuit atque servavit. Cum autem de graeca latinaque ecclesia coniungenda iterum agi coeptum esset, M 101
 quae quingentis fere annis in disceptatione versata fuerat, unus ex omnibus Graecis in Italiam navigantibus ab imperatore et patriarcha univer-
 20 soque doctorum et virorum illustrium numero eligitur, qui eius causae et negotii pondus suscipiat. Excusavit se Nicaenus pro modestia sua et rei gravitate atque magnitudine, quoad potuit et licuit.

Verum cum primum Ferrariam ventum est, nec excusationibus 4.
 ullus relictus esset locus, orationem ad suos habuit non minus gravem
 25 et accuratam quam elegantem et splendidam, qua persuadere contendit, ut pacatis animis et rectis sensibus ad veritatis cognitionem descenderent, se vero pro eis et patria, quantum liceret, pugnaturum totis ingenii et doctrinae viribus. Quod postea Florentiae contra nostros acerrime disceptando re praestitit usque adeo, ut omnes in admirationem
 30 sui stuporemque converteret. Plus tamen apud eum valuit fidei veritas quam suorum et patriae amor. Finita enim disputatione eloquentia, sapientia atque auctoritate sua imperatoris et reliquorum animos B 43
 dimissis erroribus ad Latinorum opinionem et verum ritum profitemdum permovet atque inducit, praesidente tunc Romanae et apostolicae
 35 ecclesiae et cum Romana curia Florentiae agente Eugenio IV, a quo Nicaenus noster in collegium cardinalium exoptatur, id vel maxime

1 incubuit] incumbuit O | 4 de manu B demum M | 6 doctrinae] et doctrinae M | 13 monasterium] in monasterium M | famae B sane M | 14 celeberrimae B celeberrimam M | lectionibus] M *add.* et disputationibus | 15 deligitur B designatur M | 17 iterum] M *om.* | 19 Graecis in Italiam navigantibus] M *om.* | patriarcha] M *add.* Graecorum | 20 et virorum illustrium] M *om.* | 29 disceptando B disputando M | 35 et cum Romana curia Florentiae agente] M *om.* | 36 exoptatur B cooptatur M

- suadentibus Iuliano Caesarino sancti Angeli et Dominico Capranicensi Firmano S. Mariae in Via lata diaconis, tunc sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus. Romani enim sapientissimi et in omne eum colendi merito
- M 101^v patres praeclara imprimis eius erga latinam ecclesiam et catholicam fidem merita coram oculis habuerunt. Deinde, ut ex Firmano patruo 5 meo accepi, quamvis de Nicaeno suspicandum esset nihil, cum omnia vel tuta, timuerunt, ne tantarum virtutum, tam culti animi vel vehementis spiritus vir in Graeciam rediret aliquando novarum rerum causa.
5. Eius ingenii dexteritatem atque magnitudinem vel hoc uno cernere licet. Cardinalis factus mox instituta vitae mutavit et mores. Linguam 10 vero sive vernaculam sive latinam exprimere vel furari visus est. Homo in Graecia natus et ad grandem usque aetatem in monasteriis graecis educatus versatusque repente Latinus prodiit. Non possum, beatissime pater, non possum non vehementissime dolere, quod necesse sit hos locos omni cultu et splendore orationis et amplificatione di- 15 gnissimos perstringere ac percurrere, nonnullos penitus omittere. Fraudatur perfecto, fraudatur Bessario noster veris ac iustis laudibus, multis vigiliis, multo labore et sudore compositis. Sed videre videor mussitare
- B 43^v nescio quos et non sine stomacho et atra bili contracta fronte atque obducto supercilio de suis fortasse diffidentes alienas invites audire 20 laudes. Quapropter facessat obsecro invidia, absint abeantque odia procul, livor saltem post facta quiescat.
6. In demortui Eugenii locum sufficitur Nicolaus V, qui ut erat doctissimus et optimus, bonos amavit et doctos. Et Nicaenum imprimis carissimum habuit cognoscensque hominem ad omnia summa natum 25 plurimo etiam honore dignatus est misitque legatum Bononiam tunc tumultuatione et intestinis factionibus laborantem, immo maxima ac
- M 102 recenti caede madentem. Eo cum venisset, Nicaenus pro incredibili sapientia atque animi magnitudine brevi non modo pacatam urbem et quietam reddidit, sed civilem effecit et in litterarum et bonarum 30 artium studia mirifice auxit tanto omnium amore et observantia, ut vivum semper unice amaverint atque coluerint et mortuum, non dubito, ex animo doleant defleantque Bononienses, quorum precibus et opera effectum est, ne vivente Nicolao quis ei successerit.
7. Cognita vero Nicolai morte Romam quam propere contendit ad in- 35 eunda suffragia novis pontificiis comitiis, et in primo conventu atque con-

1 Capranicensi] M *om.* | 4 eius B sua M | latinam B Romanam latinam-que M | 6 esset B foret M | 6 cum B tamen M | 7 ne] ne si B videlicet M | tam culti animi] M *om.* | 8 spiritus] M *add.* et culti ingenii | aliquando] B *add.* earum | 11 vernaculam B maternam M | 13 non possum, beatissime pater,] M *om.* | 14 vehementissime B vehementer M | 18 compositis B quaesitis M | 19—20 non sine... supercilio] M *om.* | 27 tumultuatione B tumultuantem M | 32 vivum B unum M | 33 dubito B dubitem M | 35 Cognita B Nuntiata M

gressu patrum seniorum praecipue et optimorum iudicio pontifex nominatur. Sed nocte imminente non publicandum eum ad lucem usque fuit aliquorum consilium, ne quid scilicet tumultus ad dubiam vocem noctu Romae oriretur. Ea nocte inversa sunt omnia et mutata consilia, et postera
 5 die electus fuit Callistus III. Itaque sicut Cicero Vatinium vigilantissimum appellat consulem, sic nos, non ut ille cavillando, Nicaenum nocturnum pontificem dicere possumus maiore nostro et christianae rei B 44 publicae damno quam suo. Dissimulavit Nicaenus tulitque eam rem moderato atque fortissimo animo, profectusque parvo post tempore
 10 Puteolos curandae valetudinis gratia ab Alphonso rege, omnium suae aetatis praestantissimo, divinis fere honoribus excipitur. Erat profecto, ut alia omittam, egregium atque pulcherrimum spectare summos viros et principes honore invicem praevenientes, ingenio atque virtute quodammodo certantes et priscam illam modestiam, gravitatem, dignitatem, M 102^v
 15 vultum, incessum moribus referentes.

Callisto seniori vita functo successit Pius magna eloquentia, maiori 8. animo, maxima atque incomparabili diligentia praeditus. Is in conventu, quem celebrem Mantuae habuit, plurimum Nicaeno credidit ac detulit atque eius opera et consilio usus est. Qui Mantua discedens ad Ger-
 20 manos tunc inter se dissidentes atque tumultuantes eum hieme media misit. Non recusavit labores Nicaenus, non terruit eum asperrima hiems et frigidissima regio, non glacies, non nives, non itineris et viarum difficultas, non mille pericula, quibus singulari patientia et constantia superatis tumultuantes Germanos biennio quietos effecit
 25 animavitque in Turcos et rediens ad pontificem Venetias divertit, ubi summa omnium laetitia atque honore exceptus auctor est, ne Pii consilia Fanensi oppugnatione per Venetos impediuntur. Quin etiam tantum dicendo et agendo consecutus est, ut, quod antea inauditum fuit, B 44^v
 dux Venetorum cum nobilitate fere omni Anconam naviget ad Pium
 30 magna aggressum, maiora animo meditantem. Quem in Turcos accinctum et iam iam ventis dare vela volentem <cum, circumstantiis> dixerim sic exigentibus, mors e medio sustulisset, dux cum classe et suis Venetias, Nicaenus vero et cardinales reliqui repetunt Romam, ut novis pontificiis comitiis suffragia ineant. In quibus Paulus II
 35 creatur, constans vir et dignitatis apostolicae sedis ac iurium Romanae ecclesiae conservator tenacissimus. Apud quem, ut tu, beatissime pater,

1 praecipue et optimorum] M om. | 4 postera B sequenti M | 5 vigilantissimum] M add. nocturnum | 6 ut ille] M *trp.* post Nicaenum | nocturnum: M om. | 9 moderato atque] M om. | parvo post tempore] M om. | 12 ut alia omittam] M om. | Egregium profecto erat *trp.* M | 19 Qui B Quin M | 21 labores B laborem M | 22 itineris B itinerum M | 29 Venetorum B Venetiarum M | 30—32 magna . . . sustulisset] M om., quo loco Ibi mortuo Pio

M 103 nosti, Nicaenus multum valuit auctoritate et gratia. Verum ingravescente senio et morbis ad honestum otium sese referre statuit.

9. Reversus itaque in gratiam veterum amicorum et minime fallentium, hoc est librorum, multa a se olim ex graecis latina et graeca ex latinis facta, multa excogitata rudia, multa et imperfecta colligit, emendat, 5 emittit. Ex quibus aliqua subnectam: Laudationes scilicet duas patriae suae Trapezuntis et Isthmi. Tres consolationes ad Graecorum imperatorem de uxoris obitu. Basilii Magni vitam et eiusdem orationes decem. Socratem Xenophontis. Aristotelis metaphysica. Ciceronis Catonem et Tusculanas quaestiones. Refutationem Marci Ephesini, qui de spiritu 10 sancto male sentiens in Latinos libellum evomerat. Scripsit de eucharistia, de ritu sacrificiorum, super dicto evangelii »Sic eum volo manere«, de discordia inter orientalem et occidentalem ecclesiam, quinque B 45 praeterea libros in Platonis philosophiae laudem et unum, utrum natura et ars consilio agatur, quos scio te, beatissime pater, accuratissime 15 aliquando legisse et laudasse vehementer atque probasse. Eos qui legerit, liquide perspiciet Nicaenum non modo philosophos, sed quicquid usque est librorum, evoluisse atque annotasse. Taceo epistularum et orationum egregia atque ingentia volumina et reliqua complura, tam graece quam latine, tanta elegantia, doctrina et artificio conscripta, ut graeca legens 20 Athenis, latina vero media eum suburra natum edoctumque iure existimet. Sed haec hactenus.
10. Tempus enim me admonet et festinare cogit ad gallicam legationem. Quam quidem cum maiore animo quam viribus suscepisset, senex et pluribus affectus morbis mutare consilium cogitur. Delatus ergo suorum 25 lacertis in senatum te, beatissime pater, non solum miserante, sed suadente legationem renuit, vobis etiam patribus commiserantibus et assentientibus susceptae legationis munere re ipsa et lacrimis potius quam oratione se excusat. Sed cum litteris regiis quam amplissimis et summae spei M 103^v plenis denuo accerseretur, maluit experiri, an extremo spiritu aliqua 30 ex parte reipublicae christianae prodesse posset, quam a certo vitae discrimine aufugere videretur. Ivit igitur, beatissime pater, ivit cum aliqua ad regem perveniendi spe, nulla revertendi. Refertur senex invalidus et mille morbis paene confectus per altissimas Alpes et asperri- mos montes. Quibus tandem vi animi superatis totam Galliarum longitu- 35 dinem permeat profectus ad Venetos usque et extremum Oceani litus,

4—5 ex graecis . . . imperfecta] M om., quo loco conscripta | 6 aliqua B vel pauca M | 8—10 Basilii . . . quaestiones] M om. | 10 Ephesini B Ephesii M | 11—13 Scripsit . . . ecclesiam] O in marg. M om. | 14—15 et unum . . . agatur] O in marg. M om. | 15 te M trp. post accuratissime | 18—22 epistularum . . . hactenus] M om., quo loco reliqua | 23 me admonet et] M om. | 24 quam quidem B eam quidem M | 27 legationem renuit M] B om. | 27—29 susceptae . . . excusat] M om. | 30 denuo B parvo post tempore M. | 35 Galliarum B Galliae M

ubi a rege honorificentissime suscipitur. Ad quem Nicaenus legatus orationem habuit acutam, succulentam, dignitatis et artificii plenam, B 45^v sanctitatis vestrae et senatus mandata continentem. Quam rex benigne audiit et admiratus paulo post discedens: Hic, inquit, nescio quid supra
5 hominem habere videtur. Digna profecto vox atque verissima.

Erat enim in Nicaeno praeter doctrinam illam et excellentem eloquen- 11.
tiam summus ac paene caelestis animi vigor, quem eminentes oculi duo
lucidissima sidera prae se ferebant. Erat veneranda canities, erat lata frons
et regium supercilium. Erat denique facies tota maiestatis plena et imperio
10 dignissima. Neque enim minus corporis pulchritudine quam mentis clari-
tate reliquos superabat. Accedebat et gravitas actionum cum venustate
et decore maximo, ut, si taceret, si loqueretur, si staret, si ambularet,
denique quicquid ageret, erat laude et admiratione dignum. Caerimonias M 103 a
ecclesiae et rem divinam nemo umquam accuratius, nemo fecit decentius.
15 Magnus sane et splendidus in vestibus et singulis ad rem sacram
pertinentibus, nec minus in libris. Graecorum et Latinorum bibliothecam
numerosissimam atque nobilissimam summo studio et impensa com-
paratam reliquit. Collapsas vel ruinae proximas sacras aedes et templa
complura, ut hoc ipsum sanctissimis apostolis dedicatum et in Sabinis
20 episcopium, in Tusculano decimo ab urbe miliario graecum beatae
Mariae ad Cryptam ferratam — sic enim vocant — monasterium reparavit,
instauravit, restituit, donavit praeterea ornatis, vasis aureis atque
argenteis et purpureis coccineisque pretiosis vestibus multo auro atque
argento intertextis. Domum suam academiam rectius quis dixerit tot B 46
25 tantisque ingeniis utriusque linguae gnaris ac peritissimis in omni
litterarum genere viris refertam atque ornatam. Ingenuos namque et
doctos amabat Nicaenus, nec in penitiorum ad familiaritatem admittebat
nisi ingenio, doctrina et moribus egregios atque praestantes. Hebetes, tar-
dos et ventri ac somno deditos tamquam ignavum pecus et Epicuri de grege
30 porcos a praesepebus, ut sic loquar, arcebat nec quoquo pacto eiusmodi
ventris animalia, quibus — proh nefas — plena est Romana curia, videre
et pati poterat. Nec minus abhorrebat delatores, susurrores, rumigeru-
los, adulatores, quos venenum et pestem curiae appellabat. Frugalior
an munificentior fuerit, nemo facile iudicaret. Nam excellentiam illam
35 animi omnia vel summa et immoderata appetentem continentia et
moderatione maxima refrenabat. Convivabatur vel laute vel frugaliter M 103 a^v
habita personarum ratione. Inter edendum sacra semper lectio resonabat.
Post sumptos cibos disputabatur assidue et plerumque de divinis

2 acutam M om. | dignitatis] M om. | 3 vestrae B tuae M | 5 profecto B
certa M | 7 ac paene caelestis] M om. | 15 singulis B omnem B | 19 complura B
quam plura M | 19—21 et in Sabinis . . . monasterium] M om. | 22 ornatis B
ornavitque M | 23—24 multo . . . intertextis M om. | 30 quoquo B quo quam M |
34 munificentior B magnificentior M

rebus. Disputatione finita convivas mira quadam comitate et oris serenitate domum dimittebat hilares atque laetos. Ipse vero in cubiculum reversus libros sumebat in manibus. Es tu, beatissime pater, es tu vel locupletissimus testis. Quare cum venia dic, obsecro, dic: Vidistine umquam Nicaeni manus librorum vacuas? Vidistine umquam 5 hominem otiosum, et non aut rei divinae aut litteris operam navantem, quando a publicis negotiis atque necessariis vacandum erat? Opera caritatis et misericordiae quis Nicaeno aut libentius aut frequentius aut liberalius exercuit? Quis elemosinas pleniore manu et plerumque tacita elargitus est? Quis captivos e barbarorum et Turcorum manibus 10 grandiori pecunia redemit? Religiosa loca et personas quis amavit, fovit, auxit enixius? Quis pupillos, viduas et reliquos iniuria affectos vel vi oppressos ardentius iuvit, defendit, tutatus est? Quis erga bonos et doctos liberalior? Quis fuit gratior? Quis erga amicos benevolentior? Quis cum eis iucundior? Quis cum omnibus et gravior et prudentior? 15 Quis libertatis ecclesiasticae et publici iuris acrior et amator et propugnator? Quis liberiores et graviore in senatu sententias dixit umquam? Denique iuxta apostoli sententiam cum omnibus omnia factus est. Et M 104 in eo erat maximus, in quo versabatur et ingenium intendebat.

12. Redeo nunc ad regem et gallicam legationem, fatalem non modo 20 Nicaeno, sed legatis omnibus, quos Romani pontifices Xisti nomen nacti in Galliam miserunt. Nicaenus ergo legatus, etsi plurimum honoris atque venerationis sibi a rege et suis impenderetur, pluribus tamen ex causis properandum in Italiam et sanctitatem tuam, beatissime pater, adeundam ratus missionem a rege petit, impetrat, revertitur. Et cum 25 Ravennam devenisset, vetustam urbem a Graecis conditam, exarchatus caput, ad domicilium plurimorum sanctorum, veteres morbi, quibus quiescendum in Galliis agens praedixerat, supervenientesque novi eum corripunt, torquent, cruciant. Et cum de salute sua desperatum cognosceret, accito sacerdote peccata, quod ei paene quotidianum erat, con- 30 fitetur, sacramenta parari iubet, parata multis lacrimis atque suspiriis indignum se clamitans, reum, peccatorem, ingratum, impium, scelestum B 46^v et omnibus flagitiis obrutum petit, suscipit praecipitatque deferri se in aulam atque reserari fores, ut liber esset omnibus accessus. Hic venerabundus senex lectulo accumbens cunctis flentibus et admirantibus 35 tantam constantiam atque maiestatem vultu et manu silentium indicit conversusque ad familiam, quam maestam, lugubrem, squalore plenam et parente orbatam ac tui sacri nominis opem atque clementiam implorantem, beatissime pater, ad tuos sacros pedes prostratam cernis, veniam petiit, si quid asperius aliquando in eam vel dixisset vel fecisset, 40

7 atque necessariis M *trp.* post erat | 25 petit B petiit M | 27 domicilium devenisset M *trp.* post sanctorum | 27—28 quibus . . . praedixerat] M *om.*

vel si quid durius sua causa perpessa foret. Deinde, quibus maxime potuit, verbis consolatus est. Postremo conversus ad omnes eam se fidem tenere, quam apostoli praedicaverant et catholici ac sancti patres decreverant, professus est. Symbolumque expressit ad verbum hortatus
 5 omnes, ut in ea fide vel sola verissima atque optima et vivere et mori vellent. Et cum deficere se sentiret, adorata deosculataque Christi Salvatoris nostri crucifixi imagine flens et suspirans inquit: Iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum. Tu tamen pius et misericors ne memineris iniquitatum mearum. Et cum hac voce illustrem illam
 10 animam ac sublimem spiritum in caelum emisit maiore Christianorum damno quam suo. Illico non modo domus, sed civitas omnis fletibus, ululatu et clamoribus completur, Nicaenum cunctis acclamantibus et eius nomen laudibus in caelum tollentibus. In quibus vel praecipui fuerunt nobiles Veneti, qui partim privato officio, partim publico ad eum
 15 venerant. Ii videntes irruentem turbam suis humeris elatum corpus in episcopium detulerunt, praebueruntque suis omnibus deosculandum atque venerandum.

At vos quid animo volutatis, Quirites, — quorum maiores et veteres
 13. illi, quos iure ac merito tantopere laudamus, extollimus, admiramur,
 20 non solum Tullio Cluilio, Lucio Roscio, Spurio Antio et C. Fulcinio, legatis populi Romani a Larte Tolumnio Veientum rege caesis, sed C. Octavio Laodiceae in gymnasio a quodam Leptine interfecto statuas in rostris solvere, Servio etiam Sulpicio ad M. Antonium reipublicae hostem
 25 declaratum misso et, antequam ad eum pervenisset, vi morbi oppresso publici funeris impensam atque honorem et in campo Esquilino sepulcri locum liberis posterisque eius Cicerone suadente addiderunt — cum pro dignitate atque amplitudine summi viri, tum quia senex et infirmo fractoque corpore senatus populique Romani auctoritatem potius quam suam suorumque voluntatem secutus ad certum paene et manifestum
 30 interitum tamquam Amphyraus ille in fabulis proficisci maluit, quam salutis suae et vitae rationem habere? Quid et vos religiosi, abbates, B 47 episcopi, archiepiscopi, quid, inquam, agitis, qui consilium, tutelam, praesidium, parentem denique amisistis vestrum? Quid vos amplissimi patres et domini, qui sacri vestri senatus atque collegii principem,
 35 decus, ornamentum, maiestatem perdidistis? Quid plura? Cecidit corona capitis vestri, delituit, occubuit, occidit fulgentissimum illud sidus,

5 vel sola B omnium M | 6 Christi B] M *om.* | 7 crucifixi nostri Salvatoris *trp.* M | 10 Christianorum] M *add.* omnium et nostro | 12 ululatu B] et ululatum M | 15 elatum B elevatum M | 15 suis B] M *om.* | 20—23 non solum . . . solvere] M *om.* *quo loco* legatis populi Romani interfectis et statuas in rostris posuere | 20 Tullio Cluilio] Tullo Livio B | Fulcinio] Fulminio B | 21 Larte] Laerte B | Tolumnio] Tolonnio B | Veientum] Vegentum B | 23—24 reipublicae . . . declaratum] M *om.* | 26 eius B suis M | 31 vos] M *add.* curiales

quod vos honestabat, irradiabat, ornabat. Tu vero, beatissime pater, considera, obsecro, circumspice diligenter, pone omnes in trutina. Invidiosum erit, quod dicam et grave; dicam tamen cum bona venia, quod verum existimo. Non habebas superiorem, non habebas Nicaeno virtutibus parem. Plura volentem me dicere manantes lacrimae, ut 5 videtis, et oppressa vox prohibet. Quam ob rem itaque finem dicendi faciam.

14. Paucis autem miseriam atque humanam condicionem deplorare liceat. Heu, heu, quam vanae sunt hominum cogitationes, quam inania mortalium consilia, quam incerti rerum exitus. Deferebatur modo Nicae- 10 nus per oppida, civitates, provincias, regna sublimis et venerabundus, quem populi, nationes, principes, reges observabant, colebant, venerabantur. Nunc — prohi dolor — exanimis, mox vermibus esca futurus iacet. Hic ergo nobis, patres optimi, hic exemplo sit, quam fallax, quam fragilis, quam misera et caduca sit haec, qua vivere dicimur, vita. 15

M 106^v Quare per viscera misericordiae Iesu Christi, qui proprio nos sanguine redemit, omnes rogo, oro, obsecro, obtestor, ut aliquando contemptis expulsisque illecebris voluptatum, explosis effugatisque vitiis, eliminatis sceleribus atque flagitiis convertamur ad Dominum Deum nostrum, qui solus ex nihilo nos fecit, solusque vitae et mortis imperium ac 20 potestatem habet atque beare nos solus potest. Hunc amemus, hunc audiamus, hunc sequamur, huic iusta, honesta, possibilia, salutaria denique praecipienti obtemperemus, pareamus, ingrediamur, prosequamurque rectum probitatis et virtutis iter. Studeat unusquisque in sua vocatione iuste, pie, caste, pure atque innocenter vivere, ut, cum 25 ultima dies finisque vitae advenerit, puri, mundi, candidi atque expediti ad superos evolemus, ubi cum lucidissimis atque sanctissimis spiritibus gloriae conditoris assistentes beatissime aevo sempiterno fruamur.

2 obsecro B oro M | 3 et grave] M om. | 5 manantes B meruantes M | 8 autem B communem M | 21 habet B habens M | 26 dies BM die O | 28 aevo BM] C om. | 29 fruamur] M add. dixi.

BESSARIONIS
IN CALUMNIATOREM PLATONIS

Libri Quattuor.

a) Loci Scripturae Sacrae.

Veteris Testamenti:		Is. 61, 11.	408, 35.	Rom. 1, 20.	288, 23.
Gen. 1, 1 sqq.	120, 38.	Os. 11, 10.	90, 30.	1, 20.	294, 29.
II Reg. 1, 26.	448, 8.	II Macc. 15, 14.	106, 8.	1, 20.	296, 12.
1, 26.	466, 11.	Novi Testamenti:		1, 20.	466, 9.
Ps. 10, 7.	90, 27.	Matth. 7, 6.	11, 35.	1, 27.	444, 4.
138, 7 sq.	176, 32.	12, 25.	542, 29.	8, 28.	466, 24.
Prov. 3, 4.	90, 31.	24, 36.	100, 34.	12, 15.	90, 28.
4, 6 sq.	448, 2.	Marc. 3, 27.	620, 12.	I Cor. 2, 7.	284, 33.
Cant. 1, 10.	444, 32.	10, 25.	540, 39.	2, 8.	296, 10.
2, 5 sq.	444, 34.	Joh. 1, 3.	278, 36.	15, 33.	588, 36.
2, 14.	444, 35.	1, 3 sq.	232, 35.	15, 33.	600, 14.
3, 1.	444, 36.	4, 23.	230, 7.	II Cor. 10, 3.	620, 16.
4, 1-7.	444, 37.	4, 23.	234, 31.	Eph. 1, 11.	362, 2.
Sap. 8, 1.	418, 29.	7, 16.	100, 35.	Col. 2, 3.	102, 37.
8, 2.	448, 5.	10, 30.	100, 37.	Hebr. 11, 1.	284, 16.
8, 2.	466, 12.	14, 28.	100, 33.	Jac. 3, 8.	618, 29.
11, 17.	120, 38.	Act. 22, 25-29.	602, 36.	I Petr. 5, 5.	90, 31.
Is. 60, 1.	408, 35.			I Joh. 3, 9.	102, 3.
				5, 18.	102, 4.

b) Loci Scriptorum.

Aeschyl. Prom. 329.	618, 32.	Aristot.	
Albert. M. Phys. VIII tr. 1. c. 15.	354, 22.	Anal. α 27. 43b, 7—9.	64, 16.
Metaph. XI tr. 2. c. 21.	246, 38.	α 27. 43b, 9—11.	64, 19.
XI tr. 2. c. 28.	388, 16.	α 29. 45b, 36—40.	64, 8.
XI tr. 3. c. 7.	332, 20.	α 29. 46a, 1 sq.	64, 21.
De Nat. et Orig. Anim. tr. 2. c. 1.	366, 4.	α 32. 47a, 2—4.	64, 3.
Alexand. Aphr. Ἀπορίαι καὶ λύσεις I 25		α 41. 49b.	592, 28.
(ed. Bruns II 2, p. 39—41).	168, 26.	γ 10. 76b.	592, 28.
I 25 (II 2, p. 41, 8—15).	168, 35.	δ 2. 90a.	60, 6.
II 21 (II 2, p. 66, 22—25).	170, 8.	Top. γ 1. 116b, 26 sq.	252, 34.
II 19 (II 2, p. 63, 10—28).	170, 23.	ζ 8. 146b, 14—16.	254, 24.
II 21 (II 2, p. 68, 20—24).	170, 12.	Phys. α 2. 184b, 15—17.	202, 13.
II 21 (II 2, p. 70, 33—71, 2).	178, 34.	α 2. 184b—185a.	202, 17.
De Fato c. 1. (ed. Bruns p. 164 sq)	194, 39.	α 2. 184b, 15—17.	202, 36.
c. 6. (171, 14—26).	166, 21.	α 2. 185a—b.	392, 37.
Ambros. De Fide I 10		α 3. 186a—187a.	136, 15.
(PL 16, 543 C; 547 A).	284, 7.	α 3. 187a, 10—12.	202, 39.
Amelius	100, 15.	α 4. 187a, 17—19.	362, 29.
Anthol. Palat. 5, 129.	500, 29.	α 4. 187a, 34.	130, 8.
Aristid. Ὑπὲρ τῶν τεττάρων		α 8. 191.	324, 30.
II 384.	50, 39.	α 8. 191a.	326, 5.
		α 8. 191b, 13—16.	130, 11.

Wörtliche Zitate sind mit » α, Anlehnungen mit » « im Text gekennzeichnet.

Arist. Phys.			Arist. De Anima	
	α 8. 191b, 27—29.	130, 14.		β 4. 415b, 18—22.
	α 8. 191b, 30 sq.	130, 16.		β 4. 416b, 24.
	α 9. 192a, 29 sq.	326, 4.		γ 4. 429b, 12 sq.
	α 9. 192a.	130, 18.		γ 4. 429b, 10—14.
	β 1. 192b.	256, 31.		γ 4. 429b, 15—18.
	β 2. 194a, 31 sq.	310, 7.		γ 5. 430a.
	β 2. 194a, 31 sq.	318, 39.		γ 5. 430a, 10—14.
	β 2. 194a, 33—36.	256, 14.		γ 10. 433a, 26.
	β 2. 194a, 34 sq.	260, 29.		γ 10. 433b, 27—29.
	β 3. 195a, 23—26.	252, 20.		γ 11. 434a, 13.
	β 4—6. 195b—198a.	348, 34.		Περὶ Αἰσθ. καὶ Αἰσθητ.
	β 7. 198a, 35—198b, 4.	252, 40.		4. 442a, 4 sq.
	β 9. 200a, 30—200b, 4.	258, 14.		De Hist. Anim.
	ε 6. 230a, 31 sq.	196, 16.		α 1. 488a, 8—10.
	ε 6. 231a.	58, 32.		α 2. 497a, 13 sq.
	η 3. 247b, 9—13.	412, 9.		De Part. Anim.
	θ 5. 256a—258b.	268, 8.		α 5. 644b, 32 sq.
De Caelo	α 1. 268a.	316, 3.		β 1. 647b, 4—7.
	α 1. 268a, 7—10.	92, 38.		β 4. 650b—651a.
	α 1. 268a, 9—10.	94, 10.		γ 14. 675b.
	α 1. 268a, 9—13.	92, 16.		δ 13. 677b, 16—18.
	α 1. 268a, 14 sq.	106, 31.		Περὶ Ζώων Κιν.
	α 2. 269a, 4—17.	58, 33.		6. 700b, 35—701a, 1.
	α 8. 9. 276a—277b.	312, 20.		7. 701b, 20 sq.
	α 9. 278a.	392, 36.		Περὶ Ζώων Γεν.
	α 9. 279a, 15—28.	268, 36.		β 3. 736.
	α 9. 279a, 19—22.	276, 9.		β 3. 736b, 24.
	α 9. 279a, 29 sq.	338, 31.		β 3. 736b, 29—34.
	α 10. 279b, 32 sq.	372, 5.		β 3. 736b—737a, 1.
	α 10. 280a, 28—34.	372, 5.		β 3. 737a, 8—14.
	α 10—β 1. 279 sqq.	60, 7.		Probl. κς' 14. 941b.
	α 12. 281a—283b.	406, 28.		λ' 953a, 10—12.
	α 12. 283a, 25.	334, 28.		Metaph. α 4. 984b—α 5. 986 b.
	β 1. 284a, 7.	106, 33.		α 5. 986b, 27 sq.
	β 1. 284b, 3—5.	106, 34.		α ἔλαττον 1. 993b, 11—19.
	β 2. 285a, 29 sq.	106, 37.		β 3. 999a, 12.
	β 2. 285a, 29—31.	252, 13.		ε 8. 1012b.
	β 3. 286a, 11.	108, 1.		δ 12. 1020a, 5.
	β 4. 286 sqq.	68, 26.		δ 16. 1021b, 24 sq.
	β 6. 288a, 34—288b, 1.	252, 11.		ε 1. 1026a.
	β 7. 289a, 14 sq.	108, 1.		ε 3. 1027a.
	β 12. 292a, 18—21.	252, 9.		ζ 10. 1034b—1035a.
	β 12. 291b, 25—28.	218, 10.		ζ 10. 1035a, 27—31.
	β 12. 292a, 14—18.	218, 12.		ζ 11. 1037a, 5—10.
	β 12. 292a, 1.	108, 5.		ζ 13. 1038b.
	γ 2—5, 300 sqq.	70, 27.		ζ 15. 1039b—1040b.
	γ 7, 306, 16 sq.	254, 16.		η 3. 1043b, 7—13.
Περὶ Γεν. καὶ Φθορ.	α 3. 318b.	204, 2.		η 6. 1045a, b.
	α 5. 321b, 21 sq.	304, 36.		θ 2. 1046a, 10sq.
	β 10. 336a, 15sq.	350, 4.		λ 4. 1070b, 33 sq.
	β 10. 336b, 27—32.	248, 22.		λ 7. 1072a.
	β 10. 336b, 31sqq.	360, 21.		λ 7. 1072a—1073a.
Metereol.	α 2. 339a, 21—33.	250, 25.		λ 7. 1072b, 14.
	α 14. 352, 28—31.	196, 10.		λ 7. 1072b, 29.
De Mundo	6. 397b, 20—30.	340, 42.		λ 7. 1072b—1073a.
	6. 397b, 29 sq.	250, 14.		λ 7-10. 1072a—1076a.
De Anima	α 2. 405b.	256, 36.		λ 8 sq. 1073a—1075a.
	α 4. 408b, 13—15.	340, 25.		λ 8. 1074a, 31—38.
	α 4. 408b, 18 sq.	408, 17.		λ 9. 1074b.
	α 4. 408b.	404, 23.		λ 10. 1075b—1076a.
	β 2. 413b, 25—27.	376, 43.		λ 10. 1076a, 3.
	β 4. 415a, 26—28.	254, 22.		μ 1. 1076a, 4.
	β 4. 415b, 18—21.	256, 23.		Eth. Nic. α 5. 1097a.

Arist.	α 5. 1097a.	254, 7.	Averr	XII c. 19.	328, 35.
Eth. Nic.	α 5. 1097a, 25—28.	256, 11.	In Arist. Metaph.	XII c. 30.	262, 33.
	δ 13. 1127a, 27 sq.	254, 38.		XII c. 31.	276, 30.
	ε 1. 1129.	500, 39.		XII c. 39.	276, 34.
	ε 1. 1129.	512, 21.		XII c. 39.	290, 13.
	ε 8. 1132b, 23.	604, 14.		XII c. 41.	334, 22.
	ζ 7. 1141a, 33-1141b, 2.	250, 1.		XII c. 41.	384, 21.
Pol.	α 2. 1252a, 26—30.	360, 31.		XII c. 42.	262, 25.
	α 5. 1254a, 28—32.	338, 33.		XII c. 44.	262, 30.
	α 8. 1256b, 15—20.	262, 1.		XII c. 44.	330, 14.
	α 8. 1256b, 21 sq.	262, 8.		XII c. 44.	330, 24.
	α 8. 1256b, 26—32.	614, 14.		XII c. 51.	414, 22.
	α 8. 1257b.	614, 19.	In Arist. De Anim.	III c. 5.	380, 5.
	β 1. 1261a, 30.	604, 21.		III c. 23.	388, 39.
	β 4. 1262a, 20 sq.	510, 29.		III c. 31.	382, 43.
	β 6. 1265a, 14—17.	544, 25.		III c. 36.	302, 3.
	β 9. 1269b, 26—31.	428, 15.		III c. 39.	384, 4.
	β 12. 1274a, 7—15.	550, 12.	Avicenna		574, 39.
	γ 9. 1280a, 12 sq.	604, 22.	Barbar. v. Francisc. Barbar.		
	δ 4. 1292a, 26 sq.	550, 24.	Basil. Adv. Eunom. I		
	ε 1. 1301b, 28—35.	604, 26.	(PG 29, 517 A).		284, 8.
	ε 1. 1302a, 3—5.	604, 34.	Bessarion. De Natura et Arte		
	ε 8. 1308a, b.	604, 24.	c. 4.		342, 10.
	η 4. 1326a, 5—8.	544, 21.	Boëth. De Cons. Phil. IV 6		
	η 4. 1326a, 22—24.	542, 41.	(PL 63, 815 A).		182, 15.
	η 4. 1326a, 26—33.	544, 2.	IV 6 (PL 63, 817 A).		194, 10.
	η 15. 1334b, 15.	258, 22.	Caes. De Bello Gall. VI 14.		18, 11.
	η 16. 1335a, 11—18.	538, 36.	Cic. De Orat. I II, 17.		24, 40.
	η 16. 1335b, 29—31.	538, 42.	I II, 17.		50, 32.
Rhet.	α 1. 1354a, 1.	52, 3.	Orat. 19.		24, 39.
Fragm.	623. 1583a.	26, 29.	64.		48, 31.
Augustin. Confess.	VII 9.	296, 31.	Brut. 31.		26, 3.
	XII 7.	242, 5.	De Nat. Deor. II 12.		24, 38.
De Vera Relig. III			De Fin. V 3.		26, 5.
(PL 34, 124 sq.).	440, 16.		Tusc. Disp. I 22.		26, 5.
De Gen. ad litt. VII 5—15			I 32.		443, 28.
(PL 34, 358-363).	392, 17.		Cleanth. Fragm. 527 (Stoic. vet.		
De Div. Quaest. LXXIV			fragm. ed. Arnim I 118).		182, 24.
(PL 40, 85 sq.).	286, 41.		Clem. Alex. Strom. V 1, 13.		236, 17.
De Spir. et An. 12.			Cyrill. Alex. Contra Julian.		245, 23.
(PL 40, 788).	368, 14.		(PG 76, 548 A).		245, 23.
De Trin. I 1. (PL 42, 819-821).	284, 36.		Demosth. De Corona 159.		30, 4.
V 14. (PL 42, 921).	290, 28.		Olynth. γ 22.		548, 9.
VII 1. (PL 42, 931-936).	288, 34.		Ep. ε'.		28, 1.
XV 13. (PL 42, 1076).	420, 14.		Diod. Sic. II 58, 1.		510, 31.
Contra Julian. V 15			III 5, 2 sq.		512, 32.
(PL 44, 777).	26, 8.		III 6, 2.		512, 39.
De Civ. Dei II 14.	26, 8.		III 6, 2.		514, 4.
II 14.	244, 19.		III 24, 4.		512, 3.
IV 9.	234, 35.		III 32, 1.		512, 5.
VIII 4.	26, 10.		III 34, 3—5.		514, 8.
VIII 5, 11--13.	226, 5.		Diog. Laërt. III 21—30.		490, 27.
VIII 12.	26, 12.		III 22.		490, 37.
VIII 12.	26, 17.		III 26 n. 38.		440, 36.
VIII 13.	26, 16.		III 30.		492, 17.
VIII 14.	244, 27.		IV 4.		492, 20.
X 23.	298, 3.		Dionys. Areop. De Div. Nom.		88, 23.
X 28.	298, 3.		I 1. (PG 3, 588 B).		88, 23.
Automed. Ep. 3, 2.	500, 29.		I 5. (PG 3, 593 BD).		88, 29.
Averr. In Arist. Phys. I c. 81.	326, 40.		II (PG 3, 635-678).		290, 25.
VIII c. 4.	328, 6.		IV 10. (PG 3, 708 AB).		446, 17.
In Arist. De Caelo I c. 139.	334, 28.		IV 11. (PG 3, 708 B).		446, 31.
In Arist. Metaph. V c. 6.	330, 43.		IV 11. (PG 3, 708 C).		470, 26.
VII c. 28.	342, 36.		IV 11. (PG 3, 709 A).		446, 38.

Dionys. Areop. De Div. Nom.		Georg. Trap. Comp. III 2.	488, 18.
IV 12. (PG 3, 709 D).	446, 38.	III 6.	546, 1.
IV 12. (PG 3, 709 C).	448, 9.	III 7.	552, 6.
IV 12. (PG 3, 709 B).	462, 13.	III 7.	552, 19.
IV 12. (PG 3, 709 B).	470, 11.	III 7.	554, 19.
IV 12. (PG 3, 709 BC).	486, 41.	III 13.	614, 33.
IV 13. (PG 3, 712 A).	448, 11.	III 13.	616, 9.
IV 15. (PG 3, 713 A-C).	446, 11.	III 14.	596, 13.
Dionys. Halic. Antiq. Rom.		Praefatio ad Nic. V (ined.)	622, 21.
II 63.	234, 39.	Adv. Theod. Gaz. 2, 3 (supra Vol. III 280, 7—9).	320, 28.
Eliae In Arist. Categ. Prooem. (Ed. Acad. Berol. XVIII 118, 18; 119, 4).	74, 19.	Epist. ad Hesaiam (apud Bess. De Natura et Arte c. 3).	342, 7.
Epistolographi graeci (rec. Hercher) 601—603).	12, 19.	Praefatio in Parmenidem (ined.)	624, 35.
Eurip. Bacch. 386—388.	618, 31.	Praefatio ad Venet. Rempubl. (ined.)	628, 10. 628, 35.
Euseb. Praep. Evang. XI 23-27.	244, 31.	Greg. Naz.	
Gell. Noct. Att. XV 2, 4—8.	577, 28.	Or. 21. (PG 35, 1084 AB).	96, 30.
Francisc. Barbari Epist. CIC. (ed. Quirinus p. 294 sq.).	626, 33.	Or. 45. (PG 36, 625 C).	90, 1.
Georg. Trap. Comparat. Arist. et Plat. I 4.	48, 1.	Or. 45. (PG 36, 628 A).	90, 5.
I 4.	56, 26.	Henric. de Gandavo	
II 1.	256, 41.	Quodlib. I qu. 7. 8.	334, 9.
II 1.	284, 40.	Quodlib. I qu. 7. 8.	354, 6.
II 2.	82, 4.	Hermogen. Περὶ ἰδέων	
II 2.	232, 3.	II 356. 357.	54, 10.
II 2.	238, 3.	II 372.	52, 22.
II 2.	242, 37.	II 372.	52, 34.
II 2.	248, 13.	II 373.	52, 39.
II 2.	248, 29.	Herod. Hist. I 203.	514, 14.
II 2.	258, 33.	I 216.	510, 8.
II 2.	262, 19.	III 38.	512, 26.
II 2.	264, 38.	III 101.	514, 15.
II 2.	274, 19.	III 168.	514, 19.
II 2.	278, 21.	IV 172.	510, 19.
II 2.	280, 25.	IV 176.	510, 23.
II 3.	282, 28.	IV 180.	510, 27.
II 3.	292, 30.	V 6.	514, 22.
II 3.	294, 16.	Hesiod. Op. et Di. 11—13.	444, 21.
II 3.	294, 27.	116.	120, 30.
II 4.	304, 8.	Hieronym.	
II 4.	306, 2.	Ep. 53, 7 (PL 22, 545 A).	310, 28.
II 4.	306, 26.	Adv. Jovinianum II 9 (PL 23, 298 BC).	438, 35.
II 4.	308, 21.	Hilar. De Trinitate XI (PL 10, 405 A).	284, 5.
II 5.	310, 7.	Homer. Ilias A 225.	424, 39.
II 5.	320, 2.	B 165.	548, 34.
II 6 sqq.	322, 15.	B 204 sq.	210, 32.
II 7.	342, 30.	Δ 412.	424, 37.
II 8.	344, 22.	Z 488 sq.	182, 27.
II 8.	358, 37.	K 193.	548, 35.
II 8 sq.	348, 7.	Ξ 296.	426, 11.
II 9.	164, 25.	T 136.	242, 32.
II 10.	364, 30.	Υ 336.	182, 31.
II 11.	376, 12.	Ω 45.	444, 19.
II 11.	380, 21.	Odyss. ι 9 sq.	426, 1.
II 13.	398, 9.	μ 342.	426, 4.
II 13.	400, 6.	υ 17 sq.	426, 14.
II 16.	404, 17.	Horat. Carm. III 6, 24.	500, 29.
II 17.	414, 6.	Jamb. De Myst. 8, 6 (ed. Parthey p. 269).	188, 1.
III 2.	452, 1.	8, 7. (p. 269).	188, 9.
III 2.	454, 22.		
III 2.	456, 10.		
III 2.	474, 40.		